

Doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD. (*1972), doctor tyrnaviensis, je absolventom Fakulty humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave (dejiny umenia 1992-1997; rigorózne konanie 2007) a Hudobnej a tanečnej fakulty Vysokej školy múzických umení v Bratislave (operná réžia 2001-2006, doktorandské štúdium v odbore teória hudby 2004-2007). Habilitoval v roku 2019 v odbore hudobné umenie – operná réžia na Hudební fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brne, Česká republika (s účinnosťou do 1. 12. 2019; habilitačná prednáška 18. 10. 2019)

Profesijne sa zaujíma predovšetkým o problematiku opery 17. až 19. storočia. K najvýznamnejším režijným projektom patria predstavenia opier: *Jonann Joseph Fux: Constanza et Forteza* – obnovená svetová premiéra (dirigent Marek Štrncl, súbor Musica Florea, choreografia Helena Kazárová, 31. 7. a 1. 8. 2015 (Svätce u Tachova 2015; repríza 24. 8. 2016 na medzinárodnom festival Barokowe Ekspoloracie v Szczawnici, Poľsko), *Johann Adolf Hasse: Marc ´Antonio e Cleopatra* (hudobná naštudovanie Peter Zajíček, súbor Musica aeterna, 22, 23, 24. 6. 2018, Bratislava), *W. A. Mozart: Divadelný riaditeľ* (Bratislava 2024), *W. A. Mozart: Die Zauberflöte* (Bratislava 2023), *Christoph Willibald Gluck: Orfee ed Euridice* (Bratislava 2016), *Joseph Haydn: La canterina* (Bratislava 2015), *Wolfgang Amadé Mozart: Le nozze di Figaro* (Bratislava 2014), *W. A. Mozart: La sposo deluso* (slovenská premiéra, Bratislava 2013), *Joseph Haydn: La canterina* (Bratislava 2012), *Christoph Willibald Gluck: Orfee ed Euridice* (Bratislava 2003).

S tzv. starou hudbou sa stretol aj ako asistent réžie vo viacerých projektoch, napríklad: *W. A. Mozart: Così fan tutte* (2013, Astra Theatru, Victoria, Gozo, Malta, réžia Maria Luisa Bigai, dirigent Mechelangelo Galeati), *W. A. Mozart: Don Giovanni* (2011, Mestské divadlo P. O. Hviezdoslava, Bratislava, réžia Pavol Smolík, dirigent Marián Lejava), *W. A. Mozart: Così fan tutte* (2002, Malá sála Slovenskej filharmónie Bratislava, réžia Andrea Hlinková, dirigent Ondrej Lenárd, Miroslav Oswald), *Antonio Draghi: Il marito ama più* (medzinárodný festival Dni starej hudby 2002, Bratislavský hrad, réžia Roman Bajzík, súbor Solamente naturali, hudobné naštudovanie Stephen Stubbs).

Niekoľkokrát participoval na projektoch autentického oživenia málo uvádzaných melodram z 18. storočia: *Anton Zimmermann: Andromeda a Perzeus* (réžia, preklad textu, naštudovanie textu), hudobné naštudovanie Marián Lejava, Festivalový orchester Apollo, medzinárodný festival Dni starej hudby, koncertná sieň Dvorana VŠMU Bratislava 2009, *Jiří Antonín Benda: Ariadna na Naxe* (asistent réžie), hudobné naštudovanie Peter Zajíček, réžia Pavol Smolík, Dvorana VŠMU Bratislava 2007, *Jiří Antonín Benda: Ariadna na Naxe + Medea* (asistent réžie), hudobné naštudovanie Anton Popovič, orchester Musica Aeterna, medzinárodný festival Bratislavské hudobné slávnosti, Malá sála Slovenskej filharmónie

Bratislava 2002.

Tomáš Surý sa venuje aj inscenovaniu opier mladších slohových období. S dirigentom Ondrejom Lenárdom a sopranistkou Adrianou Kučerovou režijne spolupracoval na inscenáciách opier *Gaetana Donizettiho L'elisir d'amore* (Malá sála Reduty Bratislava, 2005) a *Ch. W. Glucka Orfeo ed Euridice* (Malá sála Reduty Bratislava, 2003).

Z diel 20. storočia patrí k jeho profilovým autorom predovšetkým Bohuslav Martinů (*Slzy noža - slovenská premiéra* Bratislava, 2015, *Hlas lesa* Ostrava 2010, *Veselohra na mostě* Ostrava 2010), Gian-Carlo Menotti (*Amelia al ballo - slovenská premiéra* Bratislava 2013; *The Telephone* Bratislava 2024 a 2003, hudobné naštudovanie v roku 2023 americká vokálna pedagogička Sarah Meredith, Lucy, Adriana Kučerová), Leoš Janáček (*Příhody lišky Bystroušky* Ostrava 2015, Bratislava 2017) a Emmerich Kálmán (*Die Csárdásfürstin* (Bratislava 2018).

Tomáš Surý veľa ráz spolupracoval na príprave scény a kostýmov k hudobným divadelným predstaveniam. Pre dva koncerty Ivy Bitovej v roku 2003 pripravil light design (koncertná sieň Slovenskej filharmónie Bratislava, Kostol sv. Jakuba v Trnave).

Je autorom scenárov a réžie k niekoľkým večerom autorských komediálnych operných koláží, napr. *Divadelný riaditeľ alebo Mnoho spevu pre nič?* (Divadlo DK Lúky Bratislava 2024), *Mamutie jazero* (Divadlo Lab, Bratislava 2022), *Hotel alebo Fragmenty Fragmentov 2021* (Divadlo Lab, Bratislava 2022), *Adam a Eva alebo Korida lásky* (Divadlo Lab Bratislava 2020), *The Street* (Divadlo Lab Bratislava 2018), *Disperate (Zúfalé) alebo Nesúvisiace etudy na ženské zúfalstvo* (Divadlo Lab Bratislava 2017), *Stroskotanie na ostrove lásky alebo Putovanie na Kythéru* (Divadlo Lab Bratislava 2016), *Očarenie z premy alebo Zrod komédie z ducha hudby* (Divadlo LAB Bratislava 2015), *Vlasy alebo Mladá láska, to je raj* (Divadlo LAB Bratislava 2014). *Štrikujúca Venuša alebo Sentimentálne scény s koncentrátom emócií* (Mestské divadlo P. O. Hviezdoslava Bratislava 2012), *Fluskáčik alebo Posledné Vianoce pred najbližším koncom sveta* (Divadlo LAB Bratislava 2011), *Predaná Rusalka - surreálna rozprávka v prostredí prostonárodného svojpomocného cirkusu* (Divadlo LAB Bratislava 2010, Divadlo Cooltur Ostrava 2012), *Figaro frammentato* (Malá scéna VŠMU Bratislava 2010), *Všetko je ako má byť - povinná radosť v šiestich skutočných tableau* (Štúdio 12 Bratislava, 2001), *Čakáreň* (Malá sála Slovenskej filharmónie Bratislava, 2002).

S inscenáciami sa zúčastnil medzinárodných festivalov, napríklad Festival Barokowe Eksploracje, Dworek Gosciny, Szczawnica 2016, Poľsko; Operowe Forum Mladych,

Bydgoszcz 2011 (Poľsko); Dni Muzyky Wokalnej Katowice 2011, (Martinu: Hlas lesa + Veselá hra na moste) Ostravská muzejní noc 2011 (Martinu: Veselohra na moste), Noc kostolov Trnava 2011 O Franciske Christi forme), Dilongova Trstená 2010 (In honorem S. Francisci), Za Gagarinom Bratislava 2001 (Odchádzam zo Zeme, idem do neba).

Je autorom niekoľkých divadelných hier, ktoré režíroval: *Odchádzam zo zeme, idem do neba* (Bratislava, 2001), *Margita a Besná* (Trnava, 1995).

Literárne debutoval novelou *Nevyhnutnosť plaču muža : Úmerne malé básne v próze* (Bratislava, Theatrica 2014).

Od roku 2013 spolupracuje ako libretista so slovenským hudobným skladateľom Ľubošom Bernáth (1977). Z ich autorskej dvojice vzišlo niekoľko významných produkcií, napríklad kantáta *Ambona* (SF 2021), kantáta *Tu es Petrus* k výročiu úmrtia sv. Jána Pavla II. , opera *Margita a Besná* k 70. výročiu založenia VŠMU (Bratislava, Mestské divadlo, 2019), vianočná kantáta *Pole pastierov* (Bratislava, Slovenská filharmónia, 2017), oratórium *Svätý Martin* (Bratislava, katedrála sv. Martina, 2016) a niekoľko piesňových cyklov, ako napríklad *Bola láska* (Brno, 2018), *Prebúdzanky* (Bratislava 2018), *Dievča a les* (Bratislava 2017). Pred uvedením sú balet *Berona* a oratórium *Svätý Duch*. Viaceré spoločné projekty so skladateľom Bernáthom vznikli s podporou štipendií Fondu na podporu umenia.

Je autorom dvoch vedeckých knižných monografií: *Compassio - vplyv myšlienok františkánskeho hnutia na zmeny v stredovekej ikonografii* (Bratislava Theatrica 2018) a *Panstvo Dolná Krupá - obrazové a archívne dokumenty z 18. až 20. storočia* (Bratislava Theatrica 2017), viacerých odborných článkov, bookletov k CD, textom k FDC Slovenskej pošty.

Recenzentky posudzoval viaceré monografie autorov (Miroslav Blahynka, Jana Pastorková, Jozef Pauer) a ako odborný editor spolupracoval s rôznymi vydavateľstvami pri viacerých knižných projektoch (Ivan Gerát SAV 1999; Jozef Pauer, Homer 2000; Martin Vančo Slovenská národná galéria 2000; Miloslav Blahynka Slovenská teatrologická spoločnosť 2004; Ladislav Lajcha Slovenská teatrologická spoločnosť 2004; Natan Milštejn Hudobné centrum 2004; Jozef Pauer Homer 2004).

Pravidelne prednáša na vyžiadaných prednáškach z oblasti opery a dejín výtvarného umenia na Slovensku (Francúzsky inštitút v Bratislave, Letná univerzita seniorov Magistrátu Hlavného mesta SR) aj v zahraničí (Rím, Gargnano, Ostrava, Pardubice). Zúčastňuje sa

vedeckých konferencií (naposledy v zime 2019 na konferencii Divadlo v umení – Umenie v divadle (Kultúrne dedičstvo 2019). Trnava. Divadlo J. Palárika. Názov príspevku: *Grafické diela 17. storočia zo zbierok SNG a GMB ako predmet teatrologického bádania. Príspevok k problematike zachytenia divadelných predstavení v dielach výtvarného umenia*

Od roku 2006 doteraz podporuje jeho viaceré jeho výskumné cesty (Slovensko, Taliansko, Grécko, Nemecko, Španielsko, Holandsko, Maďarsko atď.) štipendiami Fond výtvarných umení.

Ako teoretik sa profilovo venuje dejinám a estetike hudobno-dramatických žánrov, predovšetkým opere 17. až 19. storočia, dejinám umenia, najmä talianskemu umeniu 13. až 18. storočia, ďalej stredovekej ikonografii, františkánskemu umeniu, klasickej a kresťanskej symbolike.

Pedagogicky pôsobí v Bratislave: od roku 2005 na Divadelnej fakulte VŠMU (predmety: *Analýza dramatického textu, Dejiny výtvarného umenia*), od roku 2007 na Univerzite tretieho veku Univerzity Komenského (predmety: *Svet opery, Dejiny výtvarného umenia*), od roku 2009 na Hudobnej a tanečnej fakulte VŠMU (predmety: *Operné štúdio, Dejiny opery, Dejiny a literatúra spevu, Dejiny umenia*) a od roku 2012 vedie špecializované kurzy občianskeho združenia Theatrica (www.utv.sk), ktoré sú spojené s častými exkurziami do zahraničia, ktoré lektoruje (najčastejšie Taliansko, z ďalších napríklad Španielsko, Česko, Francúzsko, Holandsko atď.).

V júli 2021 inicioval vznik online recenzovaného odborného časopisu s tematikou divadelných štádií a umenovedy s názvom Theatrica (www.theatrica.sk), v ktorom pôsobí v redakčnej rade a ako hlavný redaktor.

Za umenovednú činnosť mu bola v roku 2021 udelená cena Martina Benku.

Bližšie info nájdete na webovej stránke www.sury.sk

© doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD., v. r. , aktualizované: 20. 2. 2024